

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی

رساله دکتری (Ph.D.) روان‌شناسی تربیتی

موضوع:

تدوین مدلی به منظور تبیین و پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس
مهارت‌های تحصیلی دانش‌آموزان پایه سوم دوره متوسطه شهر همدان
در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶

استاد راهنما: جناب آقای دکتر علی دلاور

استادان مشاور:

جناب آقای دکتر اسماعیل سعدی‌پور   جناب آقای دکتر نورعلی فرخی

استادان داور:

جناب آقای دکتر پرویز آزاد فلاح   جناب آقای دکتر یحیی مهاجر

دانشجو:

نصراله عرفانی

سال ۱۳۸۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

این رساله با حمایت مالی شورای تحقیقات سازمان آموزش و پرورش

استان همدان در سال ۱۳۸۸ انجام شده است.

هیچ مدلی هرگز تایید نمی‌شود، و تنها می‌تواند رد شود

یا عدم تایید آن به نتیجه نرسد (مارویاما، ۱۹۹۷).

تقدیم به

روح جد بزرگوارم

شادروان دکتر حبیب اللہ عرفانی

تقدیر و سپاس

اکنون که به لطف و عنایت خداوند متعال این رساله به اتمام رسیده است، بر خود لازم می‌دانم از راهنمایی‌های ارزنده استاد راهنمای ارجمند جناب آقای دکتر علی دلاور، نظرات سازنده استادان مشاور جناب آقای دکتر اسماعیل سعدی‌پور، و جناب آقای دکتر نور علی فرخی، نقادی عالمانه استادان داور جناب آقای دکتر پرویز آزاد فلاح و جناب آقای دکتر یحیی مهاجر، و دقت نظر استادان گروه روان‌شناسی تربیتی و شورای تحصیلات تکمیلی تقدیر نمایم.

از حمایت شورای تحقیقات آموزش و پرورش استان همدان، و یاری مسئولین، مدیران، کارکنان، دبیران، و دانش‌آموزان پایه سوم مدارس متوسطه نواحی یک و دو آموزش و پرورش شهرستان همدان قدردانی می‌کنم.

از فداکاری پدر و مادرم، همراهی همسرم، شکیبایی فرزندانم، و محبت‌های برادرانم سپاسگزارم.

در خاتمه از همه کسانی که به نوعی در تدوین این رساله بنده را یاری نمودند، تشکر می‌کنم. امیدوارم یافته‌های پژوهش مورد عنایت و استفاده مسئولین امر قرار گیرد.

نصراله عرفانی

دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی

همدان - تابستان ۱۳۸۸

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تدوین مدلی به منظور تبیین و پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی بر اساس مهارت‌های تحصیلی دانش‌آموزان انجام شده است. روش پژوهش، همبستگی از نوع پیش‌بینی است. پس از اجرای سه مطالعه مقدماتی و محاسبه ضرایب روایی و پایایی ابزار گردآوری داده‌ها، از بین جامعه آماری دانش‌آموزان سال سوم متوسطه شهرستان همدان، نمونه‌ای به حجم ۳۵۸ نفر (۱۴۳ نفر پسر و ۲۱۵ نفر دختر) به شیوه نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و پرسشنامه مهارت‌های تحصیلی را تکمیل کردند. همچنین میانگین کل درسی آنها به عنوان ملاک پیشرفت تحصیلی اخذ گردید. پس از استخراج داده‌ها، به وسیله نرم افزار SPSS ابتدا مقادیر پرت و انتهای بررسی شد و بعد ویژگی‌های جمعیت‌شناختی گروه نمونه، فرض طبیعی بودن متغیرها، فرض خطی بودن رابطه میان متغیرها و همگنی واریانس‌ها، مورد بررسی قرار گرفت و متغیرهای پژوهش توصیف شدند. آن گاه با استفاده از نرم افزار LISREL مدل پیشرفت تحصیلی بر اساس مهارت‌های تحصیلی دانش‌آموزان تدوین گردید و فرضیه‌های پژوهش آزمون شدند.

نتایج آزمون فرضیه اول پژوهش نشان داد که پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس مهارت‌های تحصیلی آنها از یک مدل خطی تبعیت می‌کند. به گونه‌ای مهارت‌های تحصیلی مدیریت زمان، تمرکز، درک مطلب، یادداشت‌برداری، نوشتن، مقابله با اضطراب امتحان اثر مستقیم و غیر مستقیم، اما مهارت‌های تحصیلی خواندن و امتحان دادن اثر غیر مستقیم معنی‌داری بر روی پیشرفت تحصیلی دارند. در ضمن همه مهارت‌های تحصیلی بر روی پیشرفت تحصیلی اثر کلی معنی‌داری دارند. نتایج آزمون فرضیه دوم پژوهش نشان داد که مهارت‌های تحصیلی با هم ۵۳ درصد واریانس پیشرفت تحصیلی را تبیین می‌کنند. نتایج آزمون فرضیه سوم پژوهش نشان داد که طبق مقادیر استاندارد شده معادله پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان بر اساس مهارت‌های تحصیلی آنها، مهارت‌های تحصیلی درک مطلب ۰/۳۱، یادداشت‌برداری ۰/۱۶، نوشتن ۰/۲۶، مقابله با اضطراب امتحان ۰/۱۷، مدیریت زمان ۰/۱۳، و تمرکز ۰/۳۵ در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان سهم دارند. نتایج آزمون فرضیه چهارم پژوهش نشان داد که بین همه مهارت‌های تحصیلی همبستگی مستقیمی وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: مهارت‌های تحصیلی، پیشرفت تحصیلی، مدل مسیر، تبیین، پیش‌بینی

ردیف	عنوان	صفحه
۱	فصل اول: کلیات پژوهش	۱
۱-۱	مقدمه	۲
۱-۲	بیان مسأله	۴
۱-۳	اهمیت و ضرورت موضوع	۱۳
۱-۴	هدف‌های پژوهش	۱۵
۱-۴-۱	هدف‌های کلی	۱۵
۱-۴-۲	هدف‌های ویژه	۱۵
۱-۵	فرضیه‌های پژوهش	۱۵
۱-۶	متغیرهای پژوهش و تعریف مفهومی و عملیاتی آنها	۱۶
۲	فصل دوم: ادبیات و پیشینه پژوهش	۱۷
۲-۱	مقدمه	۱۸
۲-۲	پیشرفت تحصیلی	۱۸
۲-۳	مهارت‌های تحصیلی	۳۵
۲-۴	مهارت برنامه‌ریزی و مدیریت زمان	۴۲
۲-۵	مهارت تمرکز	۷۰
۲-۶	مهارت خواندن	۱۵۸
۲-۷	مهارت درک مطلب	۲۳۵
۲-۸	مهارت یادداشت‌برداری	۳۹۵
۲-۹	مهارت نوشتن	۴۷۳
۲-۱۰	مهارت امتحان دادن	۵۳۸
۲-۱۱	مهارت مقابله با اضطراب امتحان	۵۷۲
۲-۱۲	پژوهش‌های انجام شده در خارج	۶۶۰
۲-۱۳	پژوهش‌های انجام شده در ایران	۶۷۶
۲-۱۴	جمع‌بندی	۶۸۰
۳	فصل سوم: روش‌شناسی پژوهش	۶۸۸
۳-۱	مقدمه	۶۸۹
۳-۲	روش پژوهش	۶۸۹
۳-۳	جامعه آماری، حجم نمونه، و روش نمونه‌گیری	۶۹۰

۶۹۱	ابزار گردآوری داده‌ها	۳-۴
۷۰۳	روند اجرا و چگونگی گردآوری داده‌ها	۳-۵
۷۰۵	روش آماری	۳-۶
۷۰۷	فصل چهارم: یافته‌های پژوهش	۴
۷۰۸	مقدمه	۴-۱
۷۰۹	بررسی ویژگی‌های جمعیت‌شناختی گروه نمونه	۴-۲
۷۱۲	بررسی فرض طبیعی بودن متغیرها	۴-۳
۷۲۳	بررسی فرض خطی بودن رابطه میان متغیرها و همگنی واریانس‌ها	۴-۴
۷۳۲	توصیف متغیرهای مورد بررسی	۴-۵
۷۳۹	بررسی رابطه بین مهارت‌های تحصیلی مورد مطالعه	۴-۶
۷۴۱	تدوین مدل پیشرفت تحصیلی بر اساس مهارت‌های تحصیلی دانش‌آموزان	۴-۷
۷۶۲	آزمون فرضیه‌های پژوهش	۴-۸
۷۶۴	یافته‌های جانبی	۴-۹
۷۷۰	فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری پژوهش	۵
۷۷۱	مقدمه	۵-۱
۷۷۲	بحث در نتایج	۵-۲
۷۸۲	محدودیت‌های پژوهش	۵-۳
۷۸۴	پیشنهاد‌های پژوهش	۵-۴
۷۸۴	پیشنهاد‌های پژوهشی	۵-۴-۱
۷۸۴	پیشنهاد‌های کاربردی	۵-۴-۲
۷۸۶	منابع	۶
۷۸۷	منابع فارسی	۶-۱
۷۹۵	منابع خارجی	۶-۲
۸۷۴	پیوست	۷

شماره	عنوان	صفحه
۲-۱	نمونه برنامه زمان‌بندی مطالعه برای دانش‌آموزان نوبت عصر	۵۷
۲-۲	نمونه برنامه زمان‌بندی مطالعه برای دانش‌آموزان نوبت صبح	۵۸
۲-۳	برخی از توانایی‌های زبانی و فرازبانی در شروع خواندن	۱۹۴
۲-۴	دیدگاه‌های متقابل آمادگی برای خواندن و سواد برآینده	۲۰۰
۲-۵	سرعت خواندن کلمات در هر دقیقه (کلمه بر دقیقه)	۲۱۶
۲-۶	ریتم‌های مختلف روش تند خواندن برای مطالعه ساده	۳۲۴
۲-۷	ریتم‌های مختلف روش تند خواندن برای مطالب دشوار	۳۲۵
۲-۸	جدول سرعت روش تند خواندن (بر حسب تعداد کلمه در دقیقه)	۳۲۶
۲-۹	دستور عمل مقایسه سوالات با موضوعات مختلف	۳۷۳
۲-۱۰	انواع پاسخ‌های مقابله‌ای	۶۴۳
۳-۱	توزیع جامعه آماری و گروه نمونه	۶۹۱
۳-۲	ضرایب پایایی پرسشنامه اصلی مهارت‌های تحصیلی بر اساس مطالعه مقدماتی اول	۶۹۴
۳-۳	ضرایب پایایی پرسشنامه جدید مهارت‌های تحصیلی بر اساس مطالعه مقدماتی دوم	۶۹۶
۳-۴	ضریب همبستگی نمره هر سوال با نمره مهارت تحصیلی مورد سنجش پرسشنامه جدید مهارت‌های تحصیلی بر اساس مطالعه مقدماتی دوم	۶۹۷
۳-۵	ضریب همبستگی نمره هر مهارت تحصیلی با نمره کل پرسشنامه جدید مهارت‌های تحصیلی بر اساس مطالعه مقدماتی دوم	۶۹۸
۳-۶	ضریب همبستگی نمره هر مهارت تحصیلی با نمره کل پرسشنامه جدید اصلاح شده مهارت‌های تحصیلی بر اساس مطالعه مقدماتی دوم	۶۹۹
۳-۷	ضرایب پایایی پرسشنامه جدید اصلاح شده مهارت‌های تحصیلی بر اساس مطالعه دوم	۷۰۰
۳-۸	ضریب همبستگی نمره هر مهارت تحصیلی با نمره کل پرسشنامه جدید اصلاح شده مهارت‌های تحصیلی بر اساس مطالعه مقدماتی سوم	۷۰۱
۳-۹	ضرایب پایایی پرسشنامه جدید اصلاح شده مهارت‌های تحصیلی بر اساس مطالعه مقدماتی سوم	۷۰۲
۴-۱	توزیع گروه نمونه بر حسب جنسیت	۷۰۹

شماره	عنوان	صفحه
۴-۲	توزیع گروه نمونه بر حسب رشته تحصیلی	۷۱۰
۴-۳	توزیع گروه نمونه بر حسب جنسیت و رشته تحصیلی	۷۱۱
۴-۴	آزمون طبیعی بودن متغیرهای پژوهش	۷۱۲
۴-۵	شاخص‌های توصیفی متغیرهای مورد بررسی	۷۳۳
۴-۶	توصیف متغیرهای مورد بررسی بر حسب جنسیت	۷۳۵
۴-۷	توصیف متغیرهای مورد بررسی بر حسب رشته تحصیلی	۷۳۷
۴-۸	ماتریس همبستگی مهارت‌های تحصیلی	۷۳۹
۴-۹	مقادیر مدل اثر مستقیم مهارت‌های تحصیلی بر روی پیشرفت تحصیلی	۷۴۶
۴-۱۰	مقادیر اثر مستقیم متغیرها در مدل مسیر نهایی پیشرفت تحصیلی بر اساس مهارت‌های تحصیلی	۷۵۴
۴-۱۱	مقادیر اثر غیر مستقیم متغیرها در مدل مسیر نهایی پیشرفت تحصیلی بر اساس مهارت‌های تحصیلی	۷۵۶
۴-۱۲	مقادیر اثر کلی متغیرها در مدل مسیر نهایی پیشرفت تحصیلی بر اساس مهارت‌های تحصیلی	۷۵۸
۴-۱۳	شاخص‌های آزمون برازندگی مدل مسیر نهایی پیشرفت تحصیلی بر اساس مهارت‌های تحصیلی	۷۶۱
۴-۱۴	مقایسه میانگین مهارت‌های تحصیلی دانش‌آموزان با میانگین مقیاس سنجش مهارت‌های تحصیلی	۷۶۴
۴-۱۵	خلاصه تجزیه و تحلیل واریانس درون موردی یک عاملی مهارت‌های تحصیلی دانش‌آموزان	۷۶۵
۴-۱۶	مقایسه‌های چندگانه برنامه‌ریزی نشده به روش بن‌فرونی برای مهارت‌های تحصیلی دانش‌آموزان	۷۶۶
۴-۱۷	مقایسه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر با دختر	۷۶۹
۴-۱۸	خلاصه تجزیه و تحلیل واریانس یک طرفه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رشته‌های مختلف تحصیلی	۷۶۹

شماره	عنوان	صفحه
۲-۱	اثرات زمینه معنایی بر زمان مورد نیاز برای شناسایی دومین عضو زوج‌های کلمه در تکلیف تصمیم-واژگانی	۱۸۳
۴-۱	درصد گروه نمونه بر حسب جنسیت	۷۰۹
۴-۲	درصد گروه نمونه بر حسب رشته تحصیلی	۷۱۰
۴-۳	درصد گروه نمونه بر حسب جنسیت و رشته تحصیلی	۷۱۱
۴-۴	توزیع فراوانی همراه با منحنی طبیعی متغیر مدیریت زمان	۴۱۴
۴-۵	P-P متغیر مهارت مدیریت زمان	۴۱۴
۴-۶	توزیع فراوانی همراه با منحنی طبیعی متغیر تمرکز	۷۱۵
۴-۷	P-P متغیر مهارت تمرکز	۷۱۵
۴-۸	توزیع فراوانی همراه با منحنی طبیعی متغیر خواندن	۷۱۶
۴-۹	P-P متغیر مهارت خواندن	۷۱۶
۴-۱۰	توزیع فراوانی همراه با منحنی طبیعی متغیر درک مطلب	۷۱۷
۴-۱۱	P-P متغیر مهارت درک مطلب	۷۱۷
۴-۱۲	توزیع فراوانی همراه با منحنی طبیعی متغیر یادداشت‌برداری	۷۱۸
۴-۱۳	P-P متغیر مهارت یادداشت‌برداری	۷۱۸
۴-۱۴	توزیع فراوانی همراه با منحنی طبیعی متغیر نوشتن	۷۱۹
۴-۱۵	P-P متغیر مهارت نوشتن	۷۱۹
۴-۱۶	توزیع فراوانی همراه با منحنی طبیعی متغیر امتحان دادن	۷۲۰
۴-۱۷	P-P متغیر مهارت امتحان دادن	۷۲۰
۴-۱۸	توزیع فراوانی همراه با منحنی طبیعی متغیر مقابله با اضطراب امتحان	۷۲۱
۴-۱۹	P-P متغیر مهارت اضطراب امتحان	۷۲۱
۴-۲۰	توزیع فراوانی همراه با منحنی طبیعی متغیر پیشرفت تحصیلی	۷۲۲
۴-۲۱	P-P متغیر پیشرفت تحصیلی	۷۲۲
۴-۲۲	پراکنش با خط رگرسیون متغیرهای مهارت مدیریت زمان و پیشرفت تحصیلی	۷۲۴
۴-۲۳	پراکنش ویرایش شده باقی‌مانده‌ها در مقابل مقادیر پیش‌بینی شده متغیرهای مهارت مدیریت زمان و پیشرفت تحصیلی	۷۲۴
۴-۲۴	پراکنش با خط رگرسیون متغیرهای مهارت تمرکز و پیشرفت تحصیلی	۷۲۵

شماره	عنوان	صفحه
۴-۲۵	پراکنش ویرایش شده باقی مانده‌ها در مقابل مقادیر پیش‌بینی شده متغیرهای مهارت تمرکز و پیشرفت تحصیلی	۷۲۵
۴-۲۶	پراکنش با خط رگرسیون متغیرهای مهارت خواندن و پیشرفت تحصیلی	۷۲۶
۴-۲۷	پراکنش ویرایش شده باقی مانده‌ها در مقابل مقادیر پیش‌بینی شده متغیرهای مهارت خواندن و پیشرفت تحصیلی	۷۲۶
۴-۲۸	پراکنش با خط رگرسیون متغیرهای مهارت درک مطلب و پیشرفت تحصیلی	۷۲۷
۴-۲۹	پراکنش ویرایش شده باقی مانده‌ها در مقابل مقادیر پیش‌بینی شده متغیرهای مهارت درک مطلب و پیشرفت تحصیلی	۷۲۷
۴-۳۰	پراکنش با خط رگرسیون متغیرهای مهارت یادداشت‌برداری و پیشرفت تحصیلی	۷۲۸
۴-۳۱	پراکنش ویرایش شده باقی مانده‌ها در مقابل مقادیر پیش‌بینی شده متغیرهای مهارت یادداشت‌برداری و پیشرفت تحصیلی	۷۲۸
۴-۳۲	پراکنش با خط رگرسیون متغیرهای مهارت نوشتن و پیشرفت تحصیلی	۷۲۹
۴-۳۳	پراکنش ویرایش شده باقی مانده‌ها در مقابل مقادیر پیش‌بینی شده متغیرهای مهارت نوشتن و پیشرفت تحصیلی	۷۲۹
۴-۳۴	پراکنش با خط رگرسیون متغیرهای مهارت امتحان دادن و پیشرفت تحصیلی	۷۳۰
۴-۳۵	پراکنش ویرایش شده باقی مانده‌ها در مقابل مقادیر پیش‌بینی شده متغیرهای مهارت امتحان دادن و پیشرفت تحصیلی	۷۳۰
۴-۳۶	پراکنش با خط رگرسیون متغیرهای مهارت مقابله با اضطراب امتحان و پیشرفت تحصیلی	۷۳۱
۴-۳۷	پراکنش ویرایش شده باقی مانده‌ها در مقابل مقادیر پیش‌بینی شده متغیرهای مهارت مقابله با اضطراب امتحان و پیشرفت تحصیلی	۷۳۱
۴-۳۸	ماتریس پراکنش متغیرهای مورد مطالعه	۷۳۲
۴-۳۹	میانگین مهارت‌های تحصیلی	۷۳۴
۴-۴۰	میانگین مهارت‌های تحصیلی بر حسب جنسیت	۷۳۶
۴-۴۱	میانگین پیشرفت تحصیلی بر حسب جنسیت	۷۳۶

شماره	عنوان	صفحه
۴-۴۲	میانگین مهارت‌های تحصیلی بر حسب رشته تحصیلی	۷۳۷
۴-۴۳	میانگین پیشرفت تحصیلی بر حسب رشته تحصیلی	۷۳۷

شماره	عنوان	صفحه
۲-۱	مدل پیشنهادی استتیک	۲۸
۲-۲	ارتباطات بین سیستم‌های حافظه و گونه‌های آگاهی	۷۷
۲-۳	دو مدل در مورد توجه انتخابی	۷۹
۲-۴	جریان اطلاعات	۸۵
۲-۵	گوش دادن انتخابی	۹۲
۲-۶	مدل ربط در باره فرایند‌گزینش	۹۵
۲-۷	محل قرار گرفتن صافی‌ها در مدل‌های برادنبت و داچ/ نورمن	۹۶
۲-۸	مدل توجه کانمن	۱۰۷
۲-۹	پردازش فرضیه‌ای محرک‌های دیداری	۱۱۰
۲-۱۰	توصیف تثبیت‌ها بر حسب هزارم ثانیه و بازسازی اطلاعات ادراک شده	۱۶۴
۲-۱۱	نمایش دیداری	۱۶۶
۲-۱۲	مدل لوگوژن	۱۷۸
۲-۱۳	اثرات موقعیت‌های مشخص بر یک حالت لوگوژن	۱۸۰
۲-۱۴	روش اساسی در مورد کوشش در تکلیف تصمیم-واژگانی	۱۸۱
۲-۱۵	مراحل محتمل در شناسایی کلمه	۱۸۳
۲-۱۶	مکانیسم فرضی برای ترکیب اطلاعات حسی و معنایی در طول بازشناسی	۱۸۴
۲-۱۷	فرایندها و ساختارهای عمده در درک و فهم خواندن	۲۴۵
۲-۱۸	طبقات گرامر متن در پاراگراف‌های علمی	۲۴۶
۲-۱۹	مدل کینتچ در مورد درک و فهم	۲۴۹
۲-۲۰	نمودار گردشی روش پرسیدن دوجانبه	۳۰۶
۲-۲۱	الگوهای روش تندخوانی	۳۱۸
۲-۲۲	طرح خلاصه‌ای	۳۵۱
۲-۲۳	طرح سازمانی	۳۵۱
۲-۲۴	طرح هرمی	۳۵۲
۲-۲۵	طرح شعاعی	۳۵۲
۲-۲۶	طرح سلولی	۳۵۳
۲-۲۷	طرح همپوشی	۳۵۳
۲-۲۸	مرور فنون دقیق خوانی با یک فصل	۳۵۸

شماره	عنوان	صفحه
۲-۲۹	طبقه‌بندی انواع سوالات	۳۶۹
۲-۳۰	مراحل و فنون مربوط به خواندن انتقادی	۳۸۴
۲-۳۱	مراحل خواندن انتقادی	۳۸۵
۲-۳۲	فنون اساسی روش‌های خواندن	۳۹۳
۲-۳۳	ساختار الگوی نگارشی هیز و فلاور	۴۷۸
۴-۱	مدل مفهومی اثر مستقیم مهارت‌های تحصیلی بر روی پیشرفت تحصیلی	۷۴۲
۴-۲	مقادیر برآورد شده مدل اثر مستقیم مهارت‌های تحصیلی بر روی پیشرفت تحصیلی	۷۴۳
۴-۳	مقادیر استاندارد شده مدل اثر مستقیم مهارت‌های تحصیلی بر روی پیشرفت تحصیلی	۷۴۴
۴-۴	مقادیر t مدل اثر مستقیم مهارت‌های تحصیلی بر روی پیشرفت تحصیلی	۷۴۵
۴-۵	مدل مفهومی تحلیل مسیر نهایی پیشرفت تحصیلی بر اساس مهارت‌های تحصیلی	۷۴۸
۴-۶	مقادیر برآورد شده مدل مسیر نهایی پیشرفت تحصیلی بر اساس مهارت‌های تحصیلی	۷۴۹
۴-۷	مقادیر استاندارد شده مدل مسیر نهایی پیشرفت تحصیلی بر اساس مهارت‌های تحصیلی	۷۵۰
۴-۸	مقادیر t مدل مسیر نهایی پیشرفت تحصیلی بر اساس مهارت‌های تحصیلی	۷۵۱
۴-۹	مقادیر شاخص‌های اصلاح مدل مسیر نهایی پیشرفت تحصیلی بر اساس مهارت‌های تحصیلی	۷۵۲

فصل اول

کلیات پژوهش

۱-۱. مقدمه

با آن که تعلیم و تربیت آدمی از بدو پیدایش او مورد توجه بوده است، اهمیت آن در قرون اخیر به طور فزاینده‌ای افزایش یافته است. به طوری که در عصر حاضر، هر یک از افراد یک ملت، بخش عمده‌ای از زندگی خود را به عنوان دانش‌آموز به تعلیم و تربیت اختصاص می‌دهند. در بسیاری از جوامع، کودکان و نوجوانان از سن شش تا هجده سالگی در مدرسه حضور می‌یابند و دولت‌ها مبالغ هنگفتی از درآمد ملی را به آموزش و پرورش اختصاص می‌دهند. علاوه بر آن خانواده‌ها برای تحصیل فرزندان خود هزینه‌های زیادی را متحمل می‌شوند، اما با وجود سرمایه‌گذاری‌های مادی و معنوی فراوان در عرصه آموزش و پرورش، گاهی کارآیی دستگاه آموزش و پرورش در حد مطلوب نیست. بدین معنا که تعداد قابل توجهی از دانش‌آموزان علی‌رغم برخورداری از هوش طبیعی و استعداد کافی، در یادگیری آموزشگاهی پیشرفت تحصیلی^۱ مناسبی ندارند.

پیشرفت تحصیلی از مهم‌ترین عواملی است که فرصت‌ها و بارآوری زندگی فرد را تحت تاثیر قرار می‌دهند. به پایان رساندن دبیرستان که تا حد زیادی مرتبط با پیشرفت تحصیلی است؛ اهمیت ویژه‌ای دارد. ترک تحصیل از دبیرستان به صورت جدی فرصت‌های بعدی را محدود می‌سازد و با رفتارهای مخرب اجتماعی و خودتخریبی، ارتباط دارد که این رفتارها شامل سوء مصرف مواد، بیکاری، درآمد کم، وابستگی رفاهی، بزهکاری و جنایت است (هاومان^۲ و ولفه^۳، ۱۹۸۴؛ هاوکینز^۴ و لیشنر^۵، ۱۹۸۷؛ هاوکینز، لیشنر، کاتالانو^۶، و هووارد^۷، ۱۹۸۶، هنشاو^۸، ۱۹۹۲؛ لوبر^۹

^۱. academic achievement

^۲. Haveman

^۳. Wolfe

^۴. Hawkins

^۵. Lishner

^۶. Catalano

^۷. Howard

^۸. Hinshaw

^۹. Loeber

و استوتامر^۱ - لوبر، ۱۹۸۷؛ رتر^۲ و گیلر^۳، ۱۹۸۳؛ استنبرگ، بلایند^۴ و چن^۵، ۱۹۸۴). پیشرفت تحصیلی در درک سلسله مراتب مبتنی بر پیشرفت به دانش‌آموزان کمک می‌کند. به عبارت دیگر پیشرفت بیشتر به دانش‌آموزان در کسب مسیر بهتر و شغل بهتر در کلیه رشته‌های تحصیلی مانند علوم، فناوری، آموزش و پرورش و غیره کمک می‌کند.

پیشرفت تحصیلی بالا در پیشرفت و ارتقاء در هر رشته‌ای فوق‌العاده مهم می‌باشد. هر چه دانش‌آموزان به سطوح بالای پیشرفت برسند، می‌توانند شانس بهتری در کسب سطوح بالای شغلی داشته باشند. و حتی در نوع کاری که به آنان داده می‌شود، شانس بهتری را برای پیشرفت در رشته‌های حرفه‌ای فراهم می‌کند.

نقش مهم دیگری که پیشرفت تحصیلی ایفا می‌کند عبارت است از ارتقا پایگاه اجتماعی - اقتصادی فردی و خانوادگی افراد به واسطه این که فرصت‌های شغلی بالا و بهتری را فراهم می‌کند. پیشرفت تحصیلی شاخصی از سطح هوش، اثربخشی معلمان، و اثربخشی همه نهادها می‌باشد.

جهان بیش از پیش رقابت‌پذیر می‌شود و کیفیت یا عملکرد عامل مهمی در پیشرفت شخص می‌گردد. والدین آرزومندند که کودکان آنان تا آنجا که ممکن است از نردبان ترقی بالا بروند. و چنین میلی به سطح عالی پیشرفت در نگرش آنها نسبت به نظام تربیتی اثر می‌گذارد. در حقیقت گویی کل نظام تربیتی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان استوار است. از این رو تمام تلاش و دقت مدارس صرف کمک به کسب پیشرفت‌های تحصیلی بیشتر دانش‌آموزان می‌شود (کردستانی، ۲۰۰۹).

---

1. Stouthamer
2. Rutter
3. Giller
4. Blinde
5. Chen

علی رغم این حقیقت که مدارس و دانشکده‌ها برنامه آموزشی هماهنگ کلاسی را به کل دانش‌آموزان ارائه می‌دهند؛ تفاوت‌های گسترده‌ای در پیشرفت تحصیلی مشاهده می‌شود. این حقیقت کاملاً مشهود است که هر ساله دانش‌آموزان بسیاری با آسیب شکست مواجه هستند که تاثیر نامطلوبی بر سازگاری فردی دانش‌آموزان دارد و افزایش ناکامی و از دست دادن علاقه کاری نشان دهنده چنین آسیبی هستند (گوپتا^۱، ۱۹۹۳).

۲-۱. بیان مسأله

پیشرفت تحصیلی بیانگر میزان دستیابی به استانداردها و اهداف آموزشی است (ربر^۲، ۱۹۸۵). به عبارت دیگر به معنای موفقیت است و برای تعیین پیشرفت در تحصیل بکار می‌رود (منصور، دادستان و راد، ۱۳۶۵). پیشرفت تحصیلی به عنوان مسئولیت نهادهای آموزشی معرفی می‌گردد. برای معلم روشن ساختن علت پیشرفت تحصیلی بالا و پایین ضروری می‌باشد و در نهایت باعث پیشرفت دانش‌آموزانی می‌شود که باعث نگرانی والدین، معلمان، نهادها و جامعه هستند. در حقیقت آینده هر آموزشی بسته به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان آن می‌باشد.

در چند قرن گذشته تحقیقاتی در خصوص تعیین پیشرفت تحصیلی و رابطه آن با عوامل گوناگون صورت گرفته است. در آغاز این تحقیقات سعی بر شناسایی عوامل درون فردی داشتند که نقش مهمی در تاثیرگذاری بر رفتارهای تحصیلی ایفا می‌کردند. تعداد قابل توجهی از تحقیقات اولیه به بررسی رابطه بین متغیرهای درون فردی هوش و جهت‌گیری انگیزشی، و عملکرد تحصیلی اختصاص یافته بودند. همچنین برخی از پژوهش‌های دیگر عوامل درون فردی مرتبط با پیشرفت

^۱. Gupta

^۲. Reber